Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1513/2012, ECLI:CZ:NS:2012:8.TDO.587.2012.1

Číslo: 47/2013

Právní věta:

Za předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného, které je jednou z podmínek použití privilegované skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 1, 3 tr. zákoníku, se považuje takové jeho jednání, které je v příkrém rozporu s morálkou a svědčí o morální zvrhlosti, bezcitnosti, sobectví a neúctě poškozeného k ostatním osobám nebo společnosti. Spáchání činu v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného předpokládá, že pachatel na něj útočí v návaznosti na jeho předchozí zlé, zraňující, ponižující jednání nebo jednání hrozící způsobením závažné újmy na právech a pod vlivem jeho zraňujícího, ponižujícího či jinak negativně působícího účinku. Čin však není spáchán v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, jestliže sice poškozený pachateli způsobil příkoří (např. ho okradl), ale jediným cílem pachatele bylo následně se poškozenému pomstít.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.12.2012

Spisová značka: 8 Tdo 1513/2012

Číslo rozhodnutí: 47

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky

Předpisy: § 146a odst. 1 tr. zákoníku
§ 146a odst. 3 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného J. F. proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 8. 2012, sp. zn. 12 To 241/2012, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Semilech pod sp. zn. 2 T 35/2012.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Semilech ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 2 T 35/2012, byl obviněný J. F. uznán vinným zločinem těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku, kterých se dopustil tím, že v T. dne

9. 12. 2011 v době kolem 10.00 hod. až 11.00 hod. v ulici S. v domě čp. 456 po vykopnutí zabouchnutých dveří vnikl do bytu užívaného jeho nájemkyní H. M. a v bytě pak k tomu účelu donesenou dřevěnou nohou od stolu opatřenou v horní části kovovou šroubovicí napadl T. B. tak, že ho několikrát udeřil do horní poloviny trupu, kterou se poškozený snažil krýt rukama, a poškozenému tak způsobil zlomeniny obou loketních kostí, na pravé ruce zlomeninu tříštivou s posunem úlomků, vyžadující operační zákrok v rámci hospitalizace trvající nejméně do 14. 12. 2011, s následným přiložením sádrové fixace na obě předloktí a další léčbou, která trvala nejméně osm týdnů.

Za tyto trestné činy byl obviněný odsouzen podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 a § 58 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s dozorem. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.

Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací na podkladě odvolání státního zástupce podaného v neprospěch obviněného a odvolání obviněného rozhodl rozsudkem ze dne 8. 8. 2012, sp. zn. 12 To 241/2012, tak, že

> I. z podnětu odvolání státního zástupce rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. zrušil ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3, 4 tr. ř. nově obviněného při nezměněném výroku o vině odsoudil podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařadil do věznice s dozorem.
>
> II. Odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

Proti tomuto rozsudku soudu druhého stupně podal obviněný prostřednictvím obhájce dovolání. Odkázal v něm na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť měl za to, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. Ve stručném odůvodnění tohoto dovolání obviněný uvedl, že nesprávnost použité právní kvalifikace spatřuje v tom, že u poškozeného nenastala v důsledku jeho činu těžká újma na zdraví a že se činu dopustil v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného. K první z označených výhrad poukázal na to, že jeho jednání nemohlo naplnit skutkovou podstatu zločinu podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku, ale mohlo jít nanejvýše o přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, protože zranění poškozeného nebylo možné kvalifikovat jako těžkou újmu na zdraví, neboť u poškozeného nenastala vážná porucha zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 tr. zákoníku. I přes tento argument obviněný připustil možnost posouzení činu podle § 146 odst. 3 tr. zákoníku, když úmysl způsobit těžkou újmu na zdraví nebyl prokázán. Další důvod, proč podle obviněného nebylo možné v jeho činu shledávat zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku, spočíval v tom, že jednal až v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, jenž rodinu obviněného okradl v době bezprostředně předcházející spáchanému činu, což podle obviněného byla okolnost zakládající posouzení jemu za vinu kladeného jednání jako přečinu ublížení na zdraví podle § 146a odst. 1 tr. zákoníku.

Na základě těchto námitek obviněný považoval posouzení jeho činu podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku za nesprávné a navrhl, aby Nejvyšší soud dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby tomuto soudu přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

Když Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, posuzoval, zda bylo podáno v souladu s označeným dovolacím důvodem.

Dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. se podává, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Výhrady obviněného, že u poškozeného nenastala těžká újma na zdraví anebo že jednal ze zavrženíhodné pohnutky, a

proto měla být použita kvalifikace podle § 146 odst. 1, event. 3 anebo podle § 146a odst. 1 tr. zákoníku, mají hmotně právní povahu. Nejvyšší soud dále zkoumal, zda je takto podané dovolání opodstatněné.

Zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví.

Podle skutkových zjištění soudem prvního stupně popsaných ve výroku rozsudku se obviněný činu dopustil v bytě, kde poškozený pobýval u své partnerky, nájemkyně předmětného bytu, a napadl ho k tomu účelu donesenou dřevěnou nohou od stolu opatřenou v horní části kovovou šroubovicí. Úder obviněný vedl do horní poloviny trupu poškozeného, jenž se rány snažil krýt rukama. Tím mu obviněný způsobil zlomeniny obou loketních kostí, na pravé ruce šlo o tříštivou zlomeninu s posunem úlomků, vyžadující operační zákrok, na levé ruce o zlomeninu bez těchto těžších komplikací. Po pětidenní hospitalizaci byl poškozený předán se sádrovými fixacemi obou rukou do domácího léčení trvajícího nejméně osm týdnů.

Soud prvního stupně podle odůvodnění rozsudku (viz strana 4) pro závěr o způsobení těžké újmy na zdraví vyšel především z toho, že poškozený byl omezen v běžném způsobu života po dobu delší jak šesti týdnů, a to i přesto, že poškozený tvrdil, že po sundání sádry již neměl žádné potíže. Odvolací soud se s tímto závěrem soudu prvního stupně ztotožnil a shledal újmu, kterou poškozený utrpěl, plně v souladu s podmínkami, jež jsou vymezeny v § 122 odst. 2 tr. zákoníku. Vyloučil tak možnost posouzení činu obviněného podle § 146 tr. zákoníku a ani neshledal, že by obviněný jednal z omluvitelné pohnutky podle § 146a tr. zákoníku (strana 5 rozsudku odvolacího soudu).

Nejvyšší soud k těmto závěrům uvádí, že ohledně těžké újmy na zdraví je nutné vycházet z hledisek vymezených v ustanovení § 122 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož se těžkou újmou na zdraví rozumí vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění, jak jsou uvedeny pod písmeny a) až i) tohoto ustanovení. Aby byl tento pojem naplněn, musejí být splněny zároveň dvě podmínky, a to jednak, že jde o vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění, a jednak vzniklá újma musí odpovídat alespoň jednomu z taxativně uvedených typů zdravotních problémů v písmenech a) až i).

Vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění znamená (na rozdíl od „ublížení na zdraví“) velmi citelnou újmu v obvyklém způsobu života poškozeného (např. poškozený se musel pohybovat pomocí berlí a byl výrazně omezen v provádění osobní hygieny a tělesných potřeb, když byl odkázán na částečnou pomoc druhé osoby).

V projednávané věci soudy spatřovaly u poškozeného těžkou újmu na zdraví v tom, že šlo o delší dobu trvající poruchu zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) tr. zákoníku, o niž se jedná, když vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění omezovalo způsob života poškozeného nejméně po dobu šesti týdnů. Obecné a jednoznačné kritérium pro to, kdy jde o těžkou újmu na zdraví a kdy lze vzniklou újmu považovat za ublížení na zdraví (§ 122 odst. 1 tr. zákoníku), není možné definovat, neboť vždy záleží na okolnostech konkrétní újmy a stavu poškozeného, které se budou vždy různit, a je nutné je v každé posuzované věci objasnit. Lze na ni usuzovat vždy jen s ohledem na konkrétní poznatky vycházející zejména z lékařských zpráv, vyjádření a znaleckých posudků, od nichž se odvíjí správný závěr o tom, jakou povahu má ublížení na zdraví nebo jaké nebezpečí pro napadeného z útoku pachatele hrozilo. Pro takovéto závěry není pro soud směrodatné, jak se poškozený po útoku zdravotně cítil (srov. rozhodnutí č. 16/1964 Sb. rozh. tr.).

Oba soudy vycházely z objektivních zjištění, jež vyplynula především z lékařských zpráv o zranění a stavu poškozeného, jakož i o tom, jak dlouhou dobu představovalo omezení poškozeného v obvyklém způsobu života. Lze tak jenom v souladu se správnými závěry soudů nižších stupňů zdůraznit, že již samotná tříštivá zlomenina loketního kloubu svědčí o zranění, které má závažné dopady na obvyklý

způsob života pacienta, který není schopen se o sebe řádně starat a vykonávat nejběžnější a pro život důležité úkony. Tento obecný fakt vyplynul i z lékařských zpráv uvádějících, že zranění poškozeného si vyžádalo operační zákrok v rámci hospitalizace trvající nejméně do 14. 12. 2011, s následným přiložením sádrové fixace na obě předloktí a další léčbou, která trvala nejméně osm týdnů (viz lékařské zprávy na č. l. 66 – 67, 166, odborné vyjádření chirurgického oddělení P. n. v T. na č. l. 69 – 71 spisu). Konkrétně u poškozeného byla po uvedenou dobu omezena hybnost obou horních končetin, a po tuto dobu nadto trvala i celková nesoběstačnost poškozeného v některých důležitých úkonech. Zranění, a to i v průběhu léčení, bylo doprovázeno bolestivostí horních končetin. Jako možné lékař do budoucna připustil i snížení hybnosti končetin s možností poruchy čití. Uvedený stav poškozeného potvrdila i družka poškozeného H. M., které popsala, jak se o poškozeného musela starat, a rovněž v souladu s lékařskou zprávou potvrdila, že se poškozený po dobu asi jednoho měsíce podroboval následné rehabilitaci horních končetin.

Uvedený závěr o způsobené těžké újmě na zdraví je plně v souladu nejen se skutkovými zjištěními, ale odpovídá i uvedeným zákonným hlediskům. Nelze proto brát v úvahu subjektivní sdělení poškozeného o tom, že nebyl vystaven prokázaným důsledkům způsobeného zranění, a jím tvrzený dobrý zdravotní stav ihned po sejmutí sádry, jakož i to, že již byl bez potíží, je v rozporu s objektivně provedeným dokazováním. Soudy proto také opodstatněně nevycházely pro své právní závěry ohledně této otázky z výpovědi poškozeného.

Nejvyšší soud se z těchto důvodů se soudy obou stupňů, pokud jde o závěr o těžké újmě na zdraví, ztotožnil, neboť má za to, že skutková zjištění dostatečně znaky zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku prokazují, a to především s ohledem na následek, který u poškozeného nastal.

Soudy tak správně shledaly, že obviněný poškozenému způsobil těžkou újmu na zdraví, a nepochybily ani v tom, že tak činil úmyslně. Opodstatněně vycházely z toho, že obviněný útok vedl proti horní polovině trupu poškozeného, ozbrojen dřevěnou nohou od stolu opatřenou kovovou šroubovicí, což je předmět, který byl způsobilý učinit jeho útoky proti tělesné integritě poškozeného důraznějšími. Obviněný útok směřoval do horní části trupu, tedy partií, u nichž věděl, že zde může u poškozeného dojít k závažným následkům na zdraví, a pro případ, že následek v podobě vážné újmy na zdraví poškozenému způsobí, byl s tím přinejmenším srozuměn. Soudy tudíž nepochybily v závěru, že obviněný jednal minimálně v úmyslu nepřímém (§ 15 odst. 1 písm. b/ tr. zákoníku).

Úmyslné způsobení těžké újmy na zdraví a naplnění znaků skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku vylučuje možnost právního posouzení činu obviněného jako přečinu ublížení na zdraví podle § 146 tr. zákoníku, který se vztahuje jen na jednání, při němž vznikne lehká újma na zdraví. O tu se ovšem v této věci ze všech výše uvedených důvodů nejednalo.

Požadavek obviněného, aby byl jeho čin právně posouzen podle § 146a odst. 3 tr. zákoníku jako přečin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky, rovněž není v této věci akceptovatelný, neboť pro něj nebyly zjištěny potřebné okolnosti.

Podle § 146a tr. zákoníku je přečin spáchán z omluvitelné pohnutky tehdy, když je těžká újma na zdraví způsobena v silném rozrušení, ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.

Podle skutkových okolností v projednávané věci lze zcela vyloučit alternativu silného rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo z jiného omluvitelného hnutí mysli, neboť o tyto znaky se zde vůbec nejedná, ale obviněný se tohoto přečinu domáhá z důvodů předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.

Za zavrženíhodné jednání poškozeného se považuje chování v příkrém rozporu s morálkou, svědčící o morální zvrhlosti, bezcitnosti, bezohledném sobectví a o neúctě poškozeného k ostatním osobám nebo společnosti. Jde o jednání zlé, zraňující, ponižující nebo hrozící způsobením závažné újmy na právech, musí jít o skutečně velmi intenzivní jednání (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2011, sp. zn. 3 Tdo 575/2011, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešitě 76, pod č. T 1395.). Uvedená skutková podstata tak umožňuje mírnější postih v případě, když pachatel sice způsobí těžkou újmu na zdraví, ale jedná tak v důsledku citového či psychického vypětí, jež u něj vyvolává předchozí jednání poškozeného. Toto předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného však musí, aby splňovalo uvedená kritéria, v době, kdy obviněný čin páchá, stále ve svém zraňujícím, ponižujícím či jinak negativně na obviněného působícím účinku působit a čin obviněného jím musí být ovlivněn. Rozhodný je zde totiž právě tento neblahý účinek, který se v chování obviněného odráží a ovlivňuje city, emoce či obvyklé vnímání reality.

Obviněný se domáhá právní kvalifikace podle § 146a tr. zákoníku proto, že poškozený jeho manželku týden před projednávaným činem okradl o rodinné šperky. Podle uvedeného vymezení zavrženíhodného jednání poškozeného lze z obecného hlediska připustit, že okradení pachatele poškozeným může být za jistých okolností takovou situací, která představovala zavrženíhodné jednání poškozeného. Nelze však za ně považovat každé okradení, ale jen takové, které splňuje všechna hlediska, jak je omluvitelná pohnutka ve smyslu § 146a tr. zákoníku předpokládá. Nemůže o ni jít, když jediným cílem obviněného byla snaha se zloději pomstít či jej vytrestat a promyslil si způsob provedení činu, na který se připravil, eventuálně ho plánoval atd.

Tak tomu bylo právě v projednávané věci. Poškozený manželce obviněného ukradl šperky a obviněný, když to zjistil, začal po nich pátrat v zastavárnách. Když je nikde neobjevil, rozhodl se poškozeného potrestat, a to s odstupem několika dnů od okradení. Věděl, kde poškozený přebývá, vyzbrojil se zbraní rozhodnut poškozeného fyzicky napadnout, což svědčí o tom, že obviněný nejednal v důsledku citového strádání z činu poškozeného, ale šlo mu jen a výlučně o pomstu, neboť po uplynutí několika dní od doby, kdy ke krádeži došlo, v něm zřejmě přetrvával vztek či rozladění ze ztráty věcí. Takové jednání nelze považovat za omluvitelnou pohnutku ve smyslu § 146a tr. zákoníku. Běžná krádež věcí, k nimž obviněný nemá žádný hluboký citový vztah nebo se nejedná o věci, které pro něj mají životní význam anebo jej jinak jejich ztráta může hluboce a citelně zasáhnout, obvykle nevykazuje znaky morální zvrhlosti, bezcitnosti bezohledného sobectví, který bývá v tomto případě zákonem požadován. I když obviněný poškozeného fyzicky napadl proto, že ten jeho manželce odcizil šperky, nejednal v takovém citovém rozpoložení, které omluvitelná pohnutka v podobě předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného předpokládá. Rovněž zde chybí působení emočního vlivu z takového předchozího jednání poškozeného, pod jehož působením musí obviněný, aby šlo o omluvitelnou pohnutku, jednat. V těchto souvislostech je tedy patrné, že nejsou naplněny okolnosti předpokládané u přečinu ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a tr. zákoníku a Nejvyšší soud možnost takového právního posouzení činu obviněného vyloučil. Za správnou považuje kvalifikaci jako zločinu ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku (v jednočinném souběhu s přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku, proti němuž dovolatel v dovolání žádné výhrady nevznesl).

Na podkladě výše rozvedených úvah Nejvyšší soud shledal napadená rozhodnutí správnými a dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.